

بررسی اثربخشی دوره های آموزشهای فنی و حرفه ای غیررسمی دامپزشکی

مجید رضا خداوردیان

دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

منصور طیوری

عضو هیات علمی و مدیر گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی گرمسار

چکیده :

مقاله حاضر که برگرفته از یک طرح پژوهشی می باشد با پرداختن به مباحث مرتبط با سنجش اثربخشی دوره های فنی و حرفه ای غیررسمی دامپزشکی، اقدام به انتخاب پنج دوره نمونه (سه دوره تربیت کارگر ماهر و دو دوره مدیریتی) از مجموع دوره ها در شش استان کشور از نظر چهار گروه ذینفع شامل کارآموزان (به تفکیک پنج دوره)، دامداران آموزش ندیده، مربیان و برنامه ریزان دوره ها نموده است. محورهای بررسی اثربخشی شامل سه حوزهٔ محصول سنجی (سنجش دانش فنی فراگیران یا کارآموزان)، بروندادسنجی (نتایجی که بر خرد در سطح کلان عرصه می شود همانند حق اخذ گواهینامه، دارای صلاحیت دریافت وام و ...) و پیامدسنجی (اثرات حاصل از عملکرد محصول و برونداد در سه زمینه افزایش تولید، کاهش ضایعات و تلفات و افزایش انگیزه های شغلی) می شود. نوع تحقیق کاربردی، گذشته نگر و کمی بوده و روش مورد استفاده توصیفی و همبستگی همخوانی می باشد. روش جمع آوری اطلاعات پرسشنامه، مصاحبه و مطالعات کتابخانه ای بوده و ابزار جمع آوری آن پرسشنامه، چک لیست مصاحبه و فیش برداری است. متغیر وابستهٔ تحقیق اثربخشی دوره های آموزشی و متغیرهای مستقل آن در چند حوزه شرایط فردی و شخصی، شرایط دوره، وضعیت ارکان آموزشی و نظایر آن در نظر گرفته شده است. روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای بوده و در گام اول شش استان آذربایجان شرقی، ایلام، اصفهان، بوشهر، خراسان و گلستان انتخاب گردیده و در گام بعدی با توجه به دو عامل سال برگزاری دوره ها، حجم جامعه آماری هر استان، حجم جامعه آماری در هر دوره و واریانس آنها بر اساس تکنیک تسهیم به واریانس و به کمک فرمول کوکران اقدام به مشخص سازی حجم نمونه ها و تعیین وضعیت پراکنشی آنها شده است. تعداد نمونه های کارآموزان ۳۵۰ نفر، مربیان ۱۲۰ نفر، دامداران آموزش ندیده ۳۵۰ نفر و مجریان ۱۲۰ نفر در نظر گرفته شده ولی عملاً از کارآموزان ۳۴۵ نفر، دامداران آموزش ندیده ۳۵۰ نفر، مربیان و مجریان هریک ۹۵ نفر انتخاب شده اند. پرسشنامه ها بعد از سنجش روایی و پایایی در جامعه هدف توزیع و جمع آوری شده و به کمک نرم افزار SPSS و با بهره گیری از روشهای آمار توصیفی و استنباطی اقدام به بررسی و تحلیل داده ها شده است. نتایج بدست آمده از تحقیق نشان می دهد که اثربخشی دوره ها در حد متوسط بوده و دوره بهداشت دام و جایگاه از وضعیت مطلوبتر و دوره بهداشت گاوآورداری از کمترین اثربخشی برخوردار است. از بین شاخصهای اثربخشی، وضعیت به ترتیب بیانگر اثربخشی پیامد (انگیزه و رضایت شغلی، افزایش تولید و کاهش ضایعات و در نهایت افزایش درآمد و ارتقاء سطح معیشت افراد)، اثربخشی محصول (فنی) و اثربخشی برونداد می باشد. استانهای خراسان و اصفهان دارای بیشترین اثربخشی و گلستان و بوشهر، برخوردار از کمترین اثربخشی در روند اجرای دوره ها هستند. از جمله عوامل موثر بر افزایش اثربخشی می توان به وضعیت مربی، محتوا و آزمون اشاره داشت. برخی از پیشنهادات مرتبط با تحقیق حاضر شامل برنامه ریزی جنسیتی، افزایش ضریب بودجه ای جهت برگزاری دوره ها در استانهای کم برخوردار، نیازسنجی علمی و مخاطب یابی بهینه، برگزاری کارگاههای آموزش منطقه ای جهت مربیان با موضوع روش تدریس موثر و نظایر آن می باشد.

• واژگان کلیدی: اثربخشی - آموزش های غیر رسمی دامپزشکی - فنی و حرفه ای -

ارزشیابی

مقدمه:

امروزه سرمایه گذاری برای آموزش به مثابه یک راهبرد تعیین کننده نقش قابل ملاحظه ای در فرایند توسعه اقتصادی _ اجتماعی جوامع دارد ، تا آنجایی که تغییر و تحول در شاخصه های توسعه جوامع ، همبستگی مستقیمی با میزان سرمایه انسانی پیدا کرده است .به بیان دیگر، منابع انسانی زمانی بهره ور و کارا خواهد شد که به سرمایه انسانی تبدیل شوند سرمایه انسانی موضوعی شامل، انباشت مهارت و تخصص، به عبارت دیگر حجم دانش فنی و نیروی انسانی و نوآوری ، خلاقیت ، ابتکار ، اختراع بوده که تماماً نوعی محصول آموزشی بشمار می روند . امروزه بهای اقتصادی آموزش در کشورهای توسعه یافته و صنعتی از ردیف هزینه خارج شده و به نوعی سرمایه گذاری تبدیل شده است . این در حالی است که کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته هنوز موفق به تغییر و تحول اساسی در این زمینه نشده اند.

تودارو معتقد است که منابع انسانی پایه اصلی ثروت ملتها را تشکیل داده و سرمایه و منابع طبیعی عوامل تبعی تولیدند. انسانها عوامل فعالی هستند که از سرمایه و منابع طبیعی بهره برداری کرده، سازمانهای اجتماعی و اقتصادی و سیاسی را ساخته و توسعه ملی را به جلو می برند.(تودارو، ۱۳۶۴)

تأمل در این خصوص، توجه را به اهمیت آموزش نیروی انسانی جلب کرده است چرا که تربیت نیروی انسانی متعهد و متخصص هر کشور در ارتباط مستقیم با دستیابی به خودکفائی واقعی آن بوده و استقلال و خودکفائی واقعی هر کشور نیز به نسبت توانایی های آن در نفی وابستگی و اثبات بی نیازی از ممالک دیگر سنجیده می شود. بنابراین می توان ادعا نمود که، سرمایه های مادی مانند ساختمانها ، دستگاهها و ماشین آلات در طول زمان مستهلک شده و از بین می روند و به همین جهت اطلاق سرمایه به آنها تنها در مدتی کوتاه که عمر مفید آنهاست ، مصداق دارد. در حالی که نیروی انسانی آموزش دیده و متعهد در عین حالی که اساسی ترین عامل ایجاد خودکفائی است ، سرمایه ای بشمار می رود که عمر بیشتری داشته ، در طول زمان نه تنها مستهلک نمی شود بلکه بارورتر شده ، اطلاعات و کاردانی خود را در صورت وجود سیستمهای صحیح و زمینه سازی لازم در سطح جامعه بویژه در عرصه های تولید به افراد دیگر منتقل می کند و در واقع سرمایه ساز میگردد.

در همین راستا آموزشهای فنی و حرفه ای در کنار سایر آموزشها یکی از فعالیتهائی بشمار می آیند که از قدیم در جوامع بشری وجود داشته و برحسب نیاز جامعه تغییر شکل داده اند. سالها قبل صنعتگران و زارعان در طول عمر حرفه ای و فعالیت خود معدود شاگردانی را تربیت و یا تجربه های خود را به دیگران منتقل می کردند که بعدها جانشین آنها می شدند و یا بر حسب ضرورت هر زمان با استادان خویش فعالیت مستقلی را شروع کرده و نیاز بازار کار را تأمین می کردند .

امروزه دنیای صنعت و کشاورزی مجموعه عظیمی از فن و دانش و هنر با روابط پیچیده و بغرنجی است که عامل تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص اجتناب ناپذیر است . در این ارتباط یونسکو معتقد است که :

« آموزش فنی و حرفه ای باید بخش مکمل نظام آموزش همه جانبه باشد و به این سبب باید به محتوای فرهنگی آن توجه کافی گردد. آموزش فنی و حرفه ای باید از تربیت شغل ویژه ای که با فراهم کردن مهارت‌ها و دانش لازم برای افراد انجام دهد، پا فراتر گذارد و همراه آموزش عمومی، شخصیت و منش افراد را نیز پرورش داده و توانائی درک، داوری، اظهار وجود و سازگاری با محیط‌های گوناگون را در آنها تقویت کند.»

طبعاً در بین انواع آموزشها، آموزشهای که در خدمت توسعه اقتصادی، اجتماعی جامعه قرار گیرد و بعنوان موتور محرکه آن عمل کند می تواند بیشترین تأثیر و فایده مندی را به همراه داشته باشد. با این تعبیر آموزشهای فنی و حرفه ای که بطور رسمی و غیر رسمی در زمینه های مختلف بویژه در بخش کشاورزی بر اساس نیاز سایر بخشهای اقتصادی (صنعت و خدمات) طراحی می شود، هدف آن افزایش توانائیها، دانش، مهارت، قدرت درک و تجزیه و تحلیل شاغلان در جهت انجام مطلوبتر کار و بهره وری بالاتر از منابع تولیدی خود است. افراد پس از کسب مهارت و تخصص و ارتقاء کیفی دانش فنی قادر خواهند بود فرصتهای شغلی مناسب را بدست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی را خود به وجود آورند. در واقع خصیصه این آموزشها نوعی پرورش انسانهای کارآفرین بوده و افراد بر مبنای قابلیت‌ها و استعدادهای فردی قادر می شوند کار خلاقه و بهره ور را سامان دهند.

در حال حاضر در کشور در حدود ۴۰ نهاد یا سازمان در زمینه ارائه آموزشهای فنی و حرفه ای مشغول فعالیت هستند که در این بین وزارت جهاد کشاورزی در زمینه، آموزشهای فنی و حرفه ای اعم از رسمی و غیر رسمی در سطح کشور و با حجم گسترده ای در زمینه های مختلف مانند امور دام، طیور، زنبورداری، دامپزشکی، شیلات و آبزیان، مرتعداری و... به اجرا در آورده است یکی از زیر گروههای آموزش های فنی و حرفه ای غیررسمی در بخش کشاورزی، دامپزشکی بوده که طرح حاضر قصد دارد اثربخشی آموزشهای فنی و حرفه ای غیر رسمی در زمینه دوره های آموزشی دامپزشکی شامل بهداشت دامداریها و بهداشت طیور را بررسی نماید.

اهمیت موضوع

با توجه به اینکه کار بهداشت دام بر عهده سازمان دامپزشکی بوده و کشور ما در منطقه خاورمیانه بعنوان یک پل ارتباطی بین آسیای شرقی و اروپا در زمینه های مختلف صادرات و واردات محصولات دامی و کشاورزی همواره مطرح بوده است و قاچاق دام زنده بصورت دو طرفه از مرزهای شرقی و غربی کشور در حال تبادل است، همچنین هجوم امراضی چون آنفلوآنزای مرغی و جنون گاوی و... در سطح کشورهای همجوار و کشورهای تولید کننده این محصولات مسئولیت خطیری را بر عهده سازمان دامپزشکی قرار داده است، بدین منظور آموزشهایی از سوی وزارت جهاد کشاورزی با هماهنگی معاونت ترویج و نظامهای بهره برداری در زمینه، کنترل، پیشگیری و مبارزه با بیماریها، رعایت اصول بهداشت برای دام و طیور در راستای رفع نیاز دامداران کشور طراحی و به اجرا گذاشته است. بدیهی است به منظور تخصیص منابع کمیاب و ارتقاء بهره وری آموزشهای مهارتی (فنی و حرفه ای)، دست اندرکاران و برنامه ریزان نیازمند جمع آوری اطلاعات معتبر و دقیق از دوره های فوق الذکر هستند تا یک بازخورد اطلاعاتی مناسب جهت تصمیم گیریهایشان فراهم آید. در نتیجه ارزشیابی اثر بخشی دوره های آموزشی مربوط به بخش دامپزشکی گام مثبتی در رفع نیازهای

محسوس و نامحسوس دامداران روستائی و عشایری خواهد بود. بر این اساس از نتایج چنین طرحی، موسسات زیر می توانند استفاده کنند:

- سازمانهای دامپزشکی و ادارات کل آن در سراسر کشور، همچنین معاونت امور دام وزارت جهاد کشاورزی.

- معاونت و مدیریتهای استانی سازمان جهاد کشاورزی در سراسر کشور.

- وزارتخانه جهاد کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، جهت برنامه ریزی و سیاست گذاری.

- کلیه مؤسسات خصوصی مرتبط با بخش دامپزشکی بویژه کلینیکهای دامی سطح شهرستان ها.

- شرکت های خدمات مشاوره ای فنی و مهندسی کشاورزی (بخش خصوصی که با مراکز جهاد کشاورزی همکاری می نمایند).

علاوه بر ضرورت های ناشی از واقعیتهای بهداشتی - جغرافیایی، ضرورت های دیگر اجرای چنین طرحی را

می توان در اثرات آموزشهای فنی و حرفه ای دامپزشکی در کاهش ضایعات تولید و تلفات دامی، افزایش سطح درآمد و معیشت پایدار تولیدکنندگان و افزایش انگیزه های شغلی آنان و دیگران موارد مرتبط و بالطبع بررسی میزان تحقق پذیری موارد فوق به منظور اصلاح روندهای برنامه ریزی و جهت دهی بهینه به منابع مصرف شده دانست.

بنابراین آنگونه که ملاحظه می شود توجه به نیازهای جامعه و تطابق با بازار کار از مواردی است که برنامه ریزان در روند برنامه ریزی آموزشی به آن توجه خاصی داشته اند.

از طرف دیگر، اهمیت پژوهش حاضر رامی بایست در الزامات اسناد بالادست نظیر برنامه سوم و چهارم توسعه کشور و الزام دولت به فعالیتهای آموزشی جستجو نمود.

بدلیل آنکه در برنامه چهارم توسعه مواد ۱۴۹ و ۱۵۱ و بند الف ماده ۱۴۷ قانون برنامه سوم

صوب

۷۹/۱/۱۷ در سند برنامه چهارم (ماده ۵۳ قانون) تنفیذ گردیده است، لذا تداوم پذیری آن را در طول برنامه چهارم می توان خواستار گردید. (لایحه برنامه چهارم توسعه، ص ۷۷/ سند برنامه چهارم توسعه کشور، ص ۷۰)

همچنین در فصل چهارم سند برنامه چهارم توسعه (توسعه مبتنی بر دانایی)، ماده ۵۵ دولت مکلف است به منظور گسترش دانش و مهارت، اصلاح هرم تحصیلی نیروی کار و ارتقا و توانمندسازی سرمایه های انسانی، کاهش فاصله سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور با سطح استانداردهای جهانی و ایجاد فرصتهای جدید شغلی برای جوانان، برای نظام آموزش فنی حرفه ای و علمی - کاربردی کشور، ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این قانون در محورهای زیر سازوکارهای لازم را تهیه و با پیش بینی الزامات مناسب اجرا نماید:

الف - انجام اقدامات قانونی لازم به منظور برپایی نهاد سیاستگذار در آموزش فنی حرفه ای و علمی - کاربردی، با توجه به تجربیات جهانی و داخلی به عنوان مرجع اصلی تصویب چشم اندازها، راهبردها و سیاستهای کلان بخش.

ب - استمرار نظام کارآموزی و کارورزی برای تمام آموزشهای رسمی (متوسطه و عالی)، غیر رسمی فنی حرفه ای و علمی - کاربردی.

ج - تدوین استاندارد و ارزیابی مهارت نیروی کار کشور با رویکرد بین المللی.

د - طرح جامع توسعه منابع انسانی مورد نیاز این بخش شامل: جذب، انگیزش، ارتقای شغلی، آموزش، بهسازی و نگهداشت نیروی انسانی.

ه - نظام حمایت از موسسات و بنگاههای دولتی و بخش غیردولتی، در توسعه آموزشهای فنی حرفه ای و علمی - کاربردی به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته.

و- نوسازی و بازسازی ساختارها، امکانات و ارتقای کیفیت آموزشهای فنی حرفه ای و علمی - کاربردی و توسعه مراکز آموزش فنی حرفه ای، فناوری اطلاعات و ارتباطات با حداکثر مشارکت بخش خصوصی و تعاونی و بهره گیری از همکاریهای بین المللی.

ز - استفاده از توان و امکانات بخشهای دولتی و غیردولتی، در توسعه آموزشهای فنی حرفه ای و علمی - کاربردی.

ح - نیازسنجی و برآورد نیروی انسانی کاردانی مورد نیاز و صدور مجوز لازم و حمایت به منظور تاسیس و توسعه مراکز آموزش دوره های کاردانی در بخش خصوصی و تعاونی، به نحوی که تا سال چهارم برنامه، ظرفیت های موردنیاز ایجاد گردد.

اهداف

هدف کلی این تحقیق بررسی اثربخشی دوره های آموزشی فنی و حرفه ای غیر رسمی در زمینه امور دامپزشکی که توسط وزارت جهاد کشاورزی در سطح کشور برگزار شده می باشد.

اهداف اختصاصی این تحقیق بشرح ذیل است:

*ارزشیابی از وضعیت ارکان آموزشی (درونداد، فرایند، برونداد) دوره های آموزشی دامپزشکی

*بررسی و شناخت وضعیت موجود و حجم اجرای دوره های آموزشی فنی و حرفه ای غیر رسمی در زمینه دامپزشکی.

*تعیین عوامل مؤثر بر اثر بخشی دوره های آموزشی فنی و حرفه ای غیر رسمی بخش کشاورزی.(دامپزشکی).

*بررسی میزان تأثیر دوره های آموزشی بر وضعیت اشتغال (ایجاد، تثبیت و توسعه شغل) دامداران شرکت کننده در دوره.

*بررسی میزان تأثیر دوره های آموزش بر وضعیت درآمد و معیشت دامداران شرکت کننده.

*بررسی انگیزه و رضایت شغلی دامداران شرکت کننده در دوره های آموزشی فنی و حرفه ای دامپزشکی.

*تحلیل مقایسه ای اثر بخشی دوره های آموزشی مختلف در زمینه دامپزشکی (شامل بهداشت دام، بهداشت طیور).

*ارائه پیشنهادات و راهکارهای عملی جهت ارتقاء اثربخشی دوره های آموزشی فنی و حرفه ای غیر رسمی در زمینه دامپزشکی.

مفاهیم کلیدی :

*آموزشهای فنی و حرفه ای غیر رسمی : مفهوم آموزشهای فنی و حرفه ای انجام فعالیتهایی است

که

می تواند فرد را برای احراز شغل، حرفه و کسب و کاری آماده کند و کارائی و توانائی وی را در انجام امور افزایش دهد. بعبارت دیگر آموزشهای فنی و حرفه ای غیر رسمی شامل هر نوع برنامه آموزشی سازمان یافته در چارچوب آموزشهای غیر رسمی است که برای جوانان و بزرگسالان (اعم از روستائیان، تولید کنندگان و بهره برداران) به منظور ایجاد مهارت و دانش در آنها در راستای احراز شغل و یا افزایش کارائی و توانائی افراد در زمینه های مختلف کشاورزی و صنعت اجرا می گردد.

* اثر بخشی : به مفهوم درجه دستیابی به اهداف، بررسی میزان دستیابی به اهداف و برنامه بررسی تناسب اهداف و حد دستیابی سازمان به اهداف مشخص شده می باشد، در یک تعریف ساده می توان گفت: اثر بخشی عبارت از میزان موفقیت در تحقق اهداف یا انجام دادن مأموریتهای محوله می باشد(اقتداری، ۱۳۷۷).

* ارزشیابی: یک فعالیت رسمی است که برای تعیین کیفیت اثر بخشی، یا ارزش یک برنامه و فراورده، پروژه، فرایند، هدف یا برنامه درسی به اجرا درمی آید. (سیف، ۱۳۷۸) در یک نگاه کاربردی، ارزشیابی شامل جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی و قضاوت ارزشی درخصوص آنها است. سوالات تحقیق:

سوالات تحقیق دو وظیفه کلی، ریز کردن و جهت دهی عملیاتی به اهداف تحقیق و درک کلیات مساله تحقیق را بر عهده دارند. در ذیل جهت شفاف شدن بیشتر موضوع، اقدام به تبیین برخی از مهمترین سوالات تحقیق می گردد.

○ آیا بین افراد و دامداران آموزش دیده و آموزش ندیده درخصوص عملکردی تفاوت معنی دار وجود دارد.

○ وضعیت هر یک از ارکان آموزشی (شامل درونداد، فرایندها و برون داد) چگونه است؟

○ چه عواملی بر اثر بخشی دوره های آموزش فنی و حرفه ای غیر رسمی دامپزشکی مؤثرند؟

○ تا چه اندازه ای فعالیت آموزشی صورت گرفته در دوره های دامپزشکی به کاهش ضایعات و افزایش تولیدات دامی تأثیر داشته است؟

○ تا چه اندازه فعالیت های آموزشی در زمینه دامپزشکی بر ارتقاء دانش فنی و مهارتی دامداران شرکت کننده مؤثر بوده است؟

○ تا چه اندازه فعالیت آموزشی در زمینه دامپزشکی وضعیت درآمد و معیشت دامداران شرکت کننده را بهبود بخشد؟

○ تاچه اندازه فعالیت آموزشی اموردامپزشکی بر وضعیت اشتغال(شامل: ایجاد، تثبیت توسعه شغل) دامداران شرکت کننده در دوره مؤثر بوده است؟

○ میزان ارتقاء انگیزه و رضایت شغلی دامداران از شرکت در دوره های آموزشی دامپزشکی چقدر است؟

○ آیا بین دوره های آموزشی مختلف دامپزشکی از حیث اثر بخشی تفاوتی وجود دارد؟ آیا بین دوره های آموزشی دامپزشکی از نظر استان محل برگزاری تفاوتی وجود دارد.

مروری بر سوابق پژوهشی :

با توجه به بررسیهای به عمل آمده در زمینه موضوع تحقیق که تحت عنوان بررسی اثر بخشی آموزشهای فنی و حرفه ای غیر رسمی در زمینه دامپزشکی می باشد مشخص شد که این تحقیق دارای الگوهای تحقیقاتی داخلی و خارجی صورت پذیرفته چندی بوده که در زمینه های مختلفی انجام شده که در جدول ۱ و ۲ به برخی از آنها اشاره شده است:

جدول شماره ۱) جمع بندی نتایج پژوهشهای اجرا شده داخلی مرتبط با تحقیق حاضر.

محقق یا تدوینگر	سال اجرا	محل اجرا	موضوع آموزش فنی و حرفه ای غیررسمی	متغیرهای کلیدی	اهم یافته های مرتبط
همت سبز	۱۳۸۳	ملی (استانهای هدف)	اثر بخشی دوره های آموزش غیررسمی زنبورداری	اثرات بر ارتقای مولفه های رفتار حرفه ای وضعیت شغلی، بهره وری و افزایش درآمد فراگیران	افزایش معنادار رضایت شغلی، سازگاری شغلی، رفاه اجتماعی، کارایی اجتماعی و بهبود وضعیت زندگی
همت سبز	۱۳۸۳	ملی (استانهای هدف)	اثر بخشی دوره های آزمون غیررسمی مرتعداری	اثرات بر ارتقای مولفه های رفتار حرفه ای وضعیت شغلی، بهره وری و افزایش درآمد فراگیران	بهبود وضعیت مولفه های حرفه ای فراگیران (دانش، بینش و مهارت) و بهبود کیفیت کلی زندگی و عدم تاثیر موثر بر وضعیت شغلی فراگیران
محمدقلی نیا	۱۳۸۲	ملی (استانهای هدف)	اثر بخشی دوره های آزمون غیررسمی گاوداری	میزان تاثیر بر اشتغال، نیروی انسانی شاغل و انگیزه های آنها، میزان تاثیر بر بازدهی شغلی	اثر بخشی در حد متوسط بوده و میزان تاثیر بر انگیزه شغلی نسبت به سایر عوامل بیشتر است
سلیمانی	۱۳۸۲	ملی (استانهای هدف)	روشهای تدریس در دوره های آموزش غیررسمی امور دام	شناخت انواع روشهای تدریس و انتخاب روش مناسب تر، تطابق روشها با محتوای آموزش	عدم وجود تفاوت معنادار بین روشهای تدریس مختلف با قابلیت خروجی های دوره
خضریو و فرجاندیا	۱۳۸۱	ملی (استانهای هدف)	ارزیابی دوره های آموزشی ترویجی مرتعداری	ارزشیابی ارکان آموزش و وضعیت خروجیها	سطح مناسب متوسط ارکان آموزشی، افزایش معنادار دانش، بینش و مهارت فراگیران و کاهش میزان تخریب مراتع
کاظمی	۱۳۸۲	ملی	نقش آموزشهای	ایجاد و تثبیت مشاغل	نقش معناداری در ایجاد

مشاغل داشته ولی بهتر است به مست مشاغل مرتبط با صنایع روستایی و صنایع خانگی و ایجاد طرحهای توسعه آبخیزداری گرایش پیدا کند	روستایی	ترویجی و فنی و حرفه ای در ایجاد و تثبیت مشاغل روستایی	(استانهای هدف)		
سطح آموزش اثر معناداری بر کارایی و اثرگذاری اقتصادی - اجتماعی نداشته و تماس نزدیک مروجین و سابقه دامدار دارای اثرات معنی دار است.	اثرات اقتصادی - اجتماعی	اثرات اقتصادی - اجتماعی آموزش های غیررسمی بر پرواربندی گوساله	اصفهان	۱۳۷۹	بریم نژاد
مشکلات اصلی شامل کمبود امکانات و تجهیزات، مخاطب یابی نامناسب، دسترسی اندک مربیان به مراکز تحقیقاتی، عدم شرکت فعالانه فراگیران در دوره ها و عدم استمرار و پیگیری دوره های آموزشی می باشد.	نیازهای آموزشی و موانع تدریس	نیازهای آموزشی و موانع تدریس کل دوره های فنی و حرفه ای	اصفهان	۱۳۷۳	کرباسیان
اثرات مثبت دوره ها بر کاهش تلفات و ضایعات دامی، اثرات مثبت بر افزایش تولیدات دامی	ارزشیابی با وضعیت ارکان آموزش، شناسایی مشکلات و راههای افزایش مشارکت فراگیران در دوره ها	ارزشیابی دوره های امور دام (گاو و گوسفند)	ملی (استانهای هدف)	۱۳۷۳	دشتی
عواملی نظیر امکان آموزش، محتوا، تجربه کاری مربی، مدت و محل برگزاری دوره، عضویت در تشکلهای و مواردی همانند بر سودمندی دوره های آموزش تاثیر معنی داری دارد.	عوامل موثر بر سودمندی دوره ها و وضعیت ارکان آموزشی	عوامل موثر بر سودمندی دوره های آموزش فنی و حرفه ای غیررسمی	استان تهران	۱۳۷۸	خداوردیان

جدول شماره (۲): جمع بندی نتایج پژوهشهای اجرا شده خارجی مرتبط با تحقیق حاضر*

مؤلف	سال	کشورهای مورد مطالعه، سال جمع آوری اطلاعات، خصوصیات نمونه
اظهر (Azhar)	۱۹۸۸	پاکستان، ۷۷-۱۹۷۶، مجموع کشت های آبی پاکستان، اطلاعات بر گرفته از مطالعه مشترک پاکستان و بانک جهانی، تعداد مشاهدات برای محصولات پر بازده (۱۳۷۰ گندم، ۶۶۵ برنج) و محصولات سنتی (۷۲۷ پنبه و ۷۲۰ نیشکر)
بوت (Butt)	۱۹۸۴	پاکستان، ۱۹۷۷، ۱۷۸۷ کشاورز در حوزه آبریز ایندوس، مطالعه مشترک پاکستان و بانک جهانی، گندم، نیشکر، پنبه و شکر
کوتلیر	۱۹۸۹	پرو، ۸۳-۱۹۸۲، ۵۵۵ خانوار در سه منطقه با درجات مختلف فن آوری، یک

منطقه کشاورزی نوین، یک منطقه کشاورزی سنتی و یک منطقه حد واسط		(Cotlear)
نیپال، ۷۴-۱۹۷۳، ۶۰۰۰ خانواده از ۶ روستا، ذرت، ارزن، گندم، شلتوک، اطلاعات بر گرفته از ۱۹۷۶ Calkins.	۱۹۸۷	ذاکال (Dhakal) و همکاران
هند، ۸۲-۱۹۸۱، ۴۶۱ خانواده کشاورز در ۱۲ دهکده در دو ناحیه عمرانی، اطلاعات تفصیلی از ۳۲۳ مزرعه زیر کشت، تحلیل تولید شلتوک	۱۹۹۰	دری سامی (Duraismy)
شمال آمریکا، ۱۸۶۰، ۱۰۹ مزرعه، اطلاعات دست دوم.	۱۹۸۸	گرابوسکی (Grabowski) و همکاران
پاراگوئه، ۱۹۷۶، ۱۰۵۳ مزرعه، اجرا شده توسط دولت و همکاری آمریکا، تمرکز بر تولید کشاورزی و اشتغال و درآمد. جمهوری دمیونیکن، ۱۹۷۶، ۱۸۰۲ مزرعه در سراسر کشور، اجرا شده توسط دولت و همکاری آمریکا، تمرکز بر تولید، اشتغال و درآمد. گواتمالا، ۱۹۷۴، ۱۵۴۸ مزرعه در سراسر کشور، بررسی انجام شده توسط دولت و همکاری آمریکا، مطالعه اثر اعتبارات بر روی محصول، درآمد و اشتغال. بولیوی، ۱۹۷۷، ۷۵۰ مزرعه، اطلاعات جمع آوری شده توسط دولت و همکاری آمریکا، تمرکز بر روی درآمد کشاورزی.	۱۹۸۸	جمیسون (Jameson)
نیپال، ۷۸-۱۹۷۷، ۶۸۳ خانوار در ۱۲ منطقه در دو ایالت، شلتوک زودرس، شلتوک دیررس و گندم، بخشی از طرح تحقیق بانک جهانی	۱۹۸۴	جمیسون و موک (Jameson & Moock)
هند، ۱۹۷۷، نمونه تصادفی از ۹۱ کشاورز در ایالت تامیل نادو، کشت کننده ارقام پرمحصول شلتوک	۱۹۸۵	کالیراجان و شانده (Kalirajan & shand)
بنگلادش، ۱۹۸۵، ۳۶۴ خانوار کشاورز در چند ایالت	۱۹۸۶	خندکر (Khandker)
کنیا، ۱۹۷۱، ۱۷۲ کشاورز ذرت کار در ایالت غربی کنیا	۱۹۸۱	موک (Moock)
گواتمالا، ۱۹۷۴، ۱۳۴۸ کشاورز کوچک از سراسر کشور، اجرا شده توسط دولت و همکاری آمریکا، تحلیل اثر اعتبارات بر روی درآمد، محصول و اشتغال	۱۹۸۶	فیلیپس و ماربل (Philips & Marble)
نیپال، ۱۹۸۱، نمونه تصادفی ۲۰۵ کشاورز از یک منطقه نوین کشاورزی و ۱۴۹ کشاورز از یک منطقه کشت سنتی	۱۹۸۳	پوداساینی (Pudasaini)
بورکینافاسو، ۱۹۸۰، ۵۱ خانواده از ۷ دهکده در یک منطقه عمرانی، اطلاعات جمع آوری شده از طریق مصاحبه حضوری و پرسش نامه	۱۹۸۸	رام و سینگ (Ram & singh)

*منتشر شده سال ۱۹۸۰ در مطالعه لاک هید (Lockeed, PP58 - 60)

روش شناسی:

مقاله پژوهش حاضر از جمله تحقیقات کاربردی^۱ و گذشته نگر محسوب شده که به روش توصیفی و همبستگی همخوانی در قالب پیمایش های میدانی^۲ انجام شده است.

جامعه آماری در این پژوهش کارآموزان آموزش دیده، دامداران آموزش ندیده مربیان دوره های آموزش فنی و حرفه ای غیر رسمی (کوتاه مدت) بخش دامپزشکی و مجریان و برنامه ریزان دوره ها، بعنوان گروه های هدف تحقیق انجام شده اند. لیکن جامعه مورد بررسی یعنی افراد زیر پوشش تحقیق محدود به ۶ استان منتخب (آذربایجان شرقی، اصفهان، ایلام، بوشهر، خراسان، گلستان) تعداد ۴۸۲۴ نفر کارآموز، ۱۲۰ مجری و برنامه ریز و ۱۲۰ نفر مربی بوده که در پنج دوره آموزشی (تربیت کارگر ماهر بهداشت دام و جایگاه - تربیت کارگر ماهر بهداشت سالن های مرغداری - مدیریت بهداشت، کنترل و پیشگیری بیماری ها در گاوداری - مدیریت بهداشت، کنترل و پیشگیری بیماری های طیور - تربیت کارگر ماهر بهداشت در گاوداری ها) برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است. حجم نمونه آن تعداد ۳۵۰ نفر در نظر گرفته شده است.

متغیرهای تحقیق:

متغیرها در قالب مدل ارزشیابی سیپ CIPP بصورت ذیل می باشند

متغیرهای مربوط به اثربخشی دوره (متغیر وابسته):

* ارتقاء وضعیت شغلی (ایجاد، تثبیت و توسعه شغل) دامداران شرکت کننده در دوره

* ارتقاء انگیزه و رضایت شغلی دامداران شرکت کننده در دوره

* افزایش کمی تولیدات دامی و کاهش ضایعات و تلفات دامی دامداران شرکت کننده

- متغیرهای مربوط به محصول (افزایش دانش فنی و مهارت دامداران شرکت کننده در دوره)

- متغیرهای مربوط به عوامل بروندادی دوره (دریافت گواهی پایان دوره، دریافت تسهیلات بانکی و نهاده های دامپزشکی، بکارگیری آموخته ها و مهارت های آموزشی در فرآیند شغل، مراجعه مجدد کارآموزان برای تکمیل دانش فنی و مهارت، انتقال دانش فنی و مهارت از طریق کارآموزان به سایر دامداران)

متغیرهای مربوط به ارکان آموزشی دوره (متغیرهای مستقل):

. متغیرهای مربوط به عوامل درون دادی دوره

ویژگی های کارآموزان (سن، جنس، سطح سواد، سابقه کار، نوع شغل ...)

ویژگی های مربیان (سن، تحصیلات، سابقه کار، سابقه تدریس ...)

ویژگی های دوره آموزشی (فضای آموزشی، مکان برگزاری، زمان برگزاری، مدت، ظرفیت، موضوع

آموزشی دوره، وسایل و تجهیزات تخصصی، رسانه ها و مواد کمک آموزشی...)

. متغیرهای مربوط به عوامل فرآیندی دوره:

ویژگی های محتوا و سرفصل های آموزشی

ویژگی های روش های آموزشی

ویژگی آزمون های دوره

فرضیات تحقیق:

فرضیه ۱) بین میزان اثر بخشی دوره های آموزشی دامپزشکی و عوامل دروندادی دوره ها رابطه و یا تفاوت معنی دار وجود دارد.

فرضیه ۲) بین میزان اثر بخشی دوره های آموزشی دامپزشکی و عوامل فرآیندی دوره ها رابطه و یا تفاوت معنی دار وجود دارد.

فرضیه ۳) بین میزان اثر بخشی دوره های آموزشی دامپزشکی و عوامل بروندادی دوره ها رابطه و یا تفاوت معنی دار وجود دارد.

فرضیه ۴) بین میزان اثر بخشی دوره های آموزشی مختلف دامپزشکی رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه ۵) بین میزان اثر بخشی دوره های آموزشی دامپزشکی از نظر استان محل برگزاری تفاوت معنی دار وجود دارد.

فرضیه ۶) بین میانگین رتبه ای افزایش دانش فنی و مهارت دامداران بعد از شرکت در دوره آموزشی دامپزشکی نسبت به قبل از آن رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه ۷) بین میانگین رتبه ای افزایش کمی تولیدات و کاهش ضایعات یا تلفات دامی دامداران بعد از شرکت در دوره آموزشی دامپزشکی نسبت به قبل از آن رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه ۸) بین میانگین رتبه ای بهبود وضعیت درآمد و معیشت دامداران بعد از شرکت در دوره آموزشی دامپزشکی نسبت به قبل از آن رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه ۹) بین میانگین رتبه ای ارتقاء انگیزه و رضایت شغلی دامداران بعد از شرکت در دوره آموزشی دامپزشکی نسبت به قبل از آن رابطه معنی دار وجود دارد.

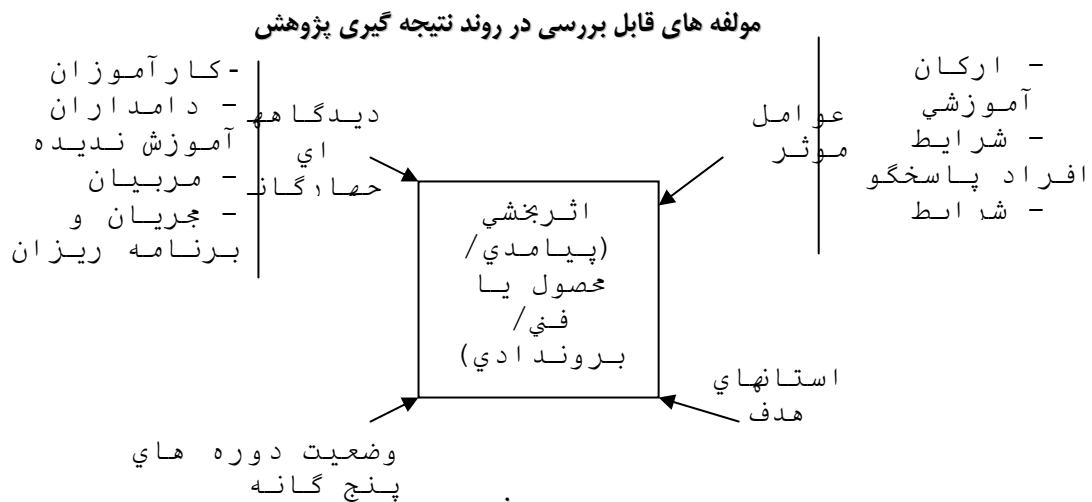
فرضیه ۱۰) بین اثر بخشی دوره های آموزشی دامپزشکی و اثرات متقابل هر یک از متغیرهای مستقل نوعی رابطه رگرسیونی خطی وجود دارد.

با هدف تعیین روایی و اعتبار تحقیق پرسشنامه ها بین تعدادی از صاحب نظران دانشگاهی و کارشناسان ستادی و اجرایی وزارت جهاد کشاورزی توزیع شده و با دریافت نقطه نظرات و پیشنهادات آنان اصلاحات و تغییرات لازم در هر یک از پرسشنامه ها انجام پذیرفته است. بوجه منظور قابلیت اطمینان و سنجش اعتبار پرسشنامه ها از آزمون مقدماتی استفاده شد. تعداد ۱۵ نفر از هر گروه از مخاطبان (چهارگانه) بصورت تصادفی انتخاب گردیده و پس از تکمیل پرسشنامه ها، همسانی درونی سوالات هر یک از پرسشنامه ها با استفاده از ضریب کرونباخ آلفا مورد سنجش قرار گرفت. میزان آلفای بدست آمده جهت چهار پرسشنامه به ترتیب: پرسشنامه مربیان ۰/۷۷ ، پرسشنامه مجریان و برنامه ریزان ۰/۹۱ ، پرسشنامه کارآموزان ۰/۷۸ و پرسشنامه دامداران ۰/۸۳ می باشد

همچنین در این پژوهش جهت پردازش داده ها و اطلاعات از نرم افزار آماری SPSSwin و اکسل (EXCEL) استفاده شده است. با عنایت به اینکه تحقیق از نوع توصیفی و همبستگی می باشد. لذا از شاخص های آماری توصیفی و استنباطی ذیل استفاده شده است.

نتیجه گیری و بحث :

مدل نتیجه گیری باید با توجه به اهداف و بیان مساله پژوهش و فرضیات تحقیق به شرح ذیل می باشد.

نتایج بدست آمده از تحقیق نشان می دهد که متغیرهای مداخله گر و واسطه ای در غالب موارد تاثیر اندکی بر پاسخهای ارایه شده توسط پاسخگویان مختلف داشته (بجز وضعیت پراکنش استانی و متوسط درآمد ماهیانه افراد) و از طرف دیگر شرایط گروههای کارآموزان و دامداران آموزش ندیده تقریباً همسان بوده، لذا قابل مقایسه و نتیجه گیری می باشند. از بین دوره های پنج گانه، دوره بهداشت دام و جایگاه از جمله دوره های برخوردار از بیشترین متقاضی شرکت در آینده بوده (کارآموزان و دامداران آموزش ندیده) و دوره بهداشت گاو داری برای دامداران آموزش ندیده در رتبه دوم قرار داشته در حالیکه کارآموزان، این دوره را در ردیف آخر اولوی قرار داده اند. از طرف دیگر کارآموزان، دوره تربیت کارگر بهداشت مرغداری را در اولویت دوم قرار داده در حالیکه این دوره جهت دامداران آموزش ندیده در اولویت آخر قرار دارد.

وضعیت ارکان آموزشی در کل در حد متوسط تا خوب بوده (خاصه در ابعاد مربی و محتوا) ولی از نظر کارشناسان می بایست در برخی از مولفه های ارکان آموزشی باز تعریف صورت پذیرد. برخی از این موارد شامل روشهای تدریس، بهره گیری از رسانه ها، نوع آزمونهای صورت پذیرفته جهت ارزشیابی، نیازسنجی و نظایر آن می باشد.

نتایج بدست آمده از تحلیل های رگرسیونی نشان می دهد که بیشترین اثرات قابل تصور بر متغیرهای وابسته تحقیق از جانب متغیرهای مستقلی نظیر ویژگیهای مربی، محتوا و آزمون، متوسط درآمد ماهیانه افراد و در خصوص پاسخهای مربیان میزان آموزشهای ضمن و بدو خدمت گذرانده شده بوده لذا، در روند اصلاح رویه های فعالیتی می بایست توجه ویژه ای به این امور مبذول نمود.

جدول شماره ۳) تیب تجمعی اولویتی معرف های افزایش تولید و کاهش ضایعات از نظر کارآموزان

رتبه بندی معرف ها قبل از شرکت کارآموزان در دوره آموزشی	رتبه بندی معرف ها بعد از شرکت کارآموزان در دوره آموزشی
افزایش کمی تعداد دام و طیور	استفاده مناسب از سموم و واکسن برای پیشگیری از بیماریهای دام و طیور
استفاده بهینه از دارو برای مبارزه و کنترل بیماری ها	کنترل عوامل تهدیدکننده بهداشت دام و طیور
ارتقاء کیفیت محصولات دام و طیور	افزایش کمی محصولات دام و طیور
ارتقاء مهارت در مدیریت بهداشت و پیشگیری بیماریهای دام و طیور	ارتقاء مهارت در مدیریت بهداشت و پیشگیری بیماریهای دام و طیور
کاهش ضایعات در محصولات دامی	استفاده بهینه از دارو برای مبارزه و کنترل بیماریها
افزایش کمی محصولات دام و طیور	کاهش تلفات دام و طیور
استفاده از فرصتها و امکانات منطقه ای ، محلی و بومی	استفاده از فرصتها و امکانات منطقه ای، محلی و بومی
بهنگامی تولید	ارتقاء کیفیت محصولات دام و طیور
کارایی تولید	خلاقیت در فرآوری تولیدات دام و طیور
خلاقیت در فرآوری تولیدات دام و طیور	افزایش کمی تعداد دام و طیور
کاهش ضرر و زیان حاصل از بکارگیری غلط نهاده ها	کارایی تولید
کاهش تلفات دام و طیور	کاهش ضایعات در محصولات دامی
افزایش ضریب امنیت در تولیدات دام و طیور	کاهش ضرر و زیان حاصل از بکارگیری غلط نهاده ها
استفاده مناسب از سموم و واکسن برای پیشگیری از بیماریهای دام و طیور	بهنگامی تولید
بازاریابی و بازررسانی محصولات دام و طیور	بازاریابی و بازررسانی محصولات دام و طیور
کنترل عوامل تهدیدکننده بهداشت دام و طیور	افزایش ضریب امنیت در تولیدات دام و طیور

جدول شماره ۴) اولویت بندی تجمعی معرف های بهبود وضعیت درآمد و معیشت دامداری یا مرغداری از نظر کارآموزان

رتبه بندی معرفها قبل از شرکت کارآموزان در دوره آموزشی	رتبه بندی معرفها بعد از شرکت کارآموزان در دوره آموزشی
درآمد حاصل از دامداری	درآمد حاصل از دامداری
میزان مالکیت بر مکان، ابزار و تجهیزات دامداری	افزایش بازدهی مالی دامداری
میزان انگیزه برای کسب درآمد بیشتر	میزان مالکیت بر مکان، ابزار و تجهیزات دامداری
پس انداز حاصل از دامداری	میزان انگیزه برای کسب درآمد بیشتر
تامین وسایل رفاه برای اعضاء خانواده	امکان سرمایه گذاری در سایر بخش های کشاورزی
میزان آسودگی از کسب درآمد مستمر	تامین وسایل رفاه برای اعضاء خانواده
توانایی رقابت مالی با سایر دامداران منطقه	توانایی تامین نهاده های دامی و دامپزشکی
توانایی تامین نهاده های دامی و دامپزشکی	پس انداز حاصل از دامداری
امکان سرمایه گذاری در سایر بخش های کشاورزی	میزان آسودگی از کسب درآمد مستمر
تغییر در جهت کیفیت نوع دامداری از سنتی به صنعتی	میزان بهره گیری از تکنولوژی روز در زمینه دامپزشکی

میزان استفاده از یارانه های دولتی در زمینه دامپزشکی	تغییر در جهت کیفیت نوع دامداری از سنتی به صنعتی
میزان استفاده از تسهیلات بانکی	توانایی رقابت مالی با سایر دامداران منطقه
میزان استفاده از تسهیلات حمایتی در زمینه نهاده ها	میزان استفاده از تسهیلات حمایتی در زمینه نهاده ها
افزایش بازدهی مالی دامداری	میزان استفاده از یارانه های دولتی در زمینه دامپزشکی
	میزان استفاده از تسهیلات بانکی

جدول شماره ۵) اولویت بندی تجمعی معرف های وضعیت انگیزش و رضایت شغلی کار آموزان

رتبه بندی معرفها قبل از شرکت کارآموزان در دوره آموزشی	رتبه بندی معرفها بعد از شرکت کارآموزان در دوره آموزشی
ایجاد سازگاری شغلی	افزایش اعتماد به نفس در فعالیتهای شغلی
علاقه و انگیزه در جهت فعالیتهای شغلی	داشتن روحیه مثبت کاری در این حرفه
داشتن روحیه مثبت کاری در این حرفه	داشتن روحیه تعاون و همکاری با سایر دامداران
امید به بهبود وضعیت شغلی در آینده	ارتقاء بهره وری شغلی همکاران یا کارگران
مقبولیت و منزلت اجتماعی این حرفه	علاقه و انگیزه در جهت فعالیتهای شغلی
افزایش اعتماد به نفس در فعالیتهای شغلی	امید به بهبود وضعیت شغلی در آینده
داشتن روحیه تعاون و همکاری با سایر دامداران	برآوردن شدن انتظارات شما از این حرفه
ارتقاء بهره وری شغلی همکاران یا کارگران	مقبولیت و منزلت اجتماعی این حرفه
مراجعه سایر دامداران به شما جهت رفع مسائل دامی	ایجاد سازگاری شغلی
ایجاد ثبات شغلی برای شما یا خویشاوندان و سایر افراد	توسعه تجهیزات و لوازم سرمایه ای دامداری
کاهش ساعات بیکاری	رضایت از وضعیت شغل یا حرفه
ایجاد خلاقیت و نوآوری در این حرفه	مراجعه سایر دامداران به شما جهت رفع مسائل دامی
ایجاد فرصت شغلی برای شما یا خویشاوندان و سایر افراد	توسعه عرصه و مکان دامداری یا مرغداری
برآورده شدن انتظارات شما از این حرفه	ایجاد خلاقیت و نوآوری در این حرفه
رضایت از وضعیت شغل یا حرفه	کاهش ساعات بیکاری
توسعه تجهیزات و لوازم سرمایه ای دامداری	ایجاد ثبات شغلی برای شما یا خویشاوندان و سایر افراد
توسعه عرصه و مکان دامداری یا مرغداری	تشویق فرزندان یا خویشاوندان به فعالیت در این حرفه
تشویق فرزندان یا خویشاوندان به فعالیت در این حرفه	ایجاد فرصت شغلی برای شما یا خویشاوندان و سایر افراد

جمع بندی نتایج هر حوزه	اهم یافته ها	نام متغیر	جمع بندی
<p>نتیجه قابل اخذ نهایی از این دسته از متغیرها این است که اولاً پاسخگویان مطرح در چهار دسته یا جامعه آماری از حداقل شرایط لازم جهت پاسخگویی برخوردارند، ثانیاً گروههای آموزش دیده و آموزش ندیده از جهت متغیرهای واسط و مداخله گر دارای شرایط نسبتاً یکسانی می باشند.</p>	<p>میانگین سنی مجریان ۴۱ سال، مربیان ۳۵ سال، دامداران آموزش ندیده ۴۱ سال و دامداران آموزش دیده ۳۶ سال است.</p>	سن	<p>فردی و شخصی</p>
	<p>غالب کارآموزان دیپلم، دامداران آموزش ندیده دیپلم، مجریان لیسانس و مربیان دکتری</p>	سطح سواد یا تحصیلات	
	<p>میانگین سابقه فعالیتی کارآموزان ۱۵ سال، آموزش ندیده ۱۸ سال، مجریان ۷ سال و مربیان ۹ سال</p>	سابقه فعالیتی	
	<p>حدود ۶۵ درصد کارآموزان و ۶۰ درصد دامداران آموزش ندیده، عضو تشکل های تخصصی همانند تعاونی دامداران می باشند.</p>	عضویت در تشکل ها	
	<p>۳۰-۴۰ درصد کارآموزان هر دوره از هیچگونه تسهیلاتی استفاده نمی کنند</p>	بهره گیری از تسهیلات حمایتی	
	<p>میانگین جهت کارآموزان ۲۳۴ هزار تومان و جهت دامداران آموزش ندیده ۱۵۰ هزار تومان است</p>	متوسط درآمد ماهیانه	
	<p>حدود ۷۵ درصد مربیان و ۷۰ درصد مجریان بر زبان محلی تسلط داشته اند</p>	وضعیت بومی بودن مجریان و مربیان و تسلط بر زبان محلی	
	<p>۶۵ درصد مربیان و ۷۰ درصد مجریان زیر ۴۰۰ ساعت آموزش ضمن خدمت داشته اند. از بعد آموزش بدو خدمت بیشترین فراوانی مربیان و مجریان در فاصله ۱۴۹-۵۰ ساعت می باشد.</p>	آموزش بدو و ضمن خدمت	
<p>سابقه تدریس بیش از ۵۷ درصد مربیان بالغ بر پنج سال بوده و سابقه مدیریت بیش از ۸۰ درصد مجریان بالغ بر پنج سال است</p>	سابقه تدریس و مدیریت آموزشی		
<p>نتیجه قابل اخذ نهایی از این دست از متغیرها این است که تمایل به شرکت</p>	<p>۲۵-۲۰ درصد کارآموزانی که در یکی از دوره های پنج گانه شرکت کرده اند در سایر دوره های مشابه آن نیز شرکت داشته اند، از بین افراد شرکت کرده در یک دوره، ۴۵-۴۰ درصدشان تمایل به شرکت در سایر دوره های مرتبط را دارند. دو دوره دارای بیشترین تمایل به شرکت مجدد شامل بهداشت جایگاه دام و تربیت کارگر بهداشت مرغداری می گردد.</p>	شرکت در دوره ها و تمایل به شرکت در دوره ها توسط فراگیران	<p>دوره های آموزشی برگزار شده جهت فراگیران</p>
	<p>۵۰ درصد دامداران تمایل به شرکت در دوره های آموزشی خاصه بهداشت جایگاه دام، بهداشت گاوداری و تربیت کارگر بهداشت گاوداری را دارند.</p>	تمایل به شرکت در دوره ها توسط دامداران آموزش ندیده	
	<p>از دید کارآموزان بیشتر دوره ها در ماههای فصل زمستان شامل دی، بهمن و اسفند اجرا شده است و در گام بعدی شهریور و آبان (هرچه از سمت بهار به سمت زمستان تمایل پیدا کرده می شود، بر حجم دوره های آموزشی افزوده می گردد).</p> <p>از دید مجریان و مربیان، بیشتر دوره ها در ماههای دی و اسفند برگزار شده و در گام بعدی آذر و بهمن و شهریور قرار دارند.</p>	ماههای برگزاری دوره های آموزشی	
	<p>از دید مربیان، مجریان و کارآموزان بیشتر دوره ها در مرکز آموزش و مسجد اجرا شده اند</p>	مکان برگزاری دوره ها	

<p>افراد آموزش دیده و ندیده در دوره ها، در وضعیت مناسبی قرار داشته، اکثر دوره ها در فصول کم کاری دامداران و</p>	<p>بیشترین فراوانی از دید مربیان، دوره های ۷ روزه، ۱۰ روزه و ۲۱ روزه بوده و از دید مجریان ، دوره های ۱۰ روزه، ۱۵ روزه و ۹ روزه می باشد.</p>	<p>مدت زمان اجرای دوره ها</p>	
---	---	-------------------------------	--

مرغداران برگذار شده ولی از نظر زمان اجرا چندان با استانداردها مطابقت ندارند.

	<p>میانگین نفرات شرکت کننده در کلاسها ۲۱ نفر، بیشترین شیوه برگزاری روزانه و با اجرای تئوری - عملی</p>	<p>نفرات شرکت کننده در دوره ها و شیوه برگزاری</p>	
	<p>از دید مجریان، متوسط هزینه برگزاری ۲۸۰ هزار تومان می باشد.</p>	<p>هزینه برگزاری دوره ها</p>	
<p>به نظر می رسد که هزینه های دامداران آموزش دیده بیشتر از دامداران آموزش ندیده باشد و همچنین گرایش به بیمه در هر دو گروه در سطح پائینی بوده و شرایط فعلیتی و نوع دامداری هر دو گروه غالباً سنتی است.</p>	<p>در کارآموزان، در غالب موارد هزینه های تلفات در حدود یک میلیون تومان و پائین بوده و از نظر هزینه های مرتبط با خرید دارو و واکسن نیز در غالب موارد زیر ۱/۵۰۰/۰۰۰ تومان است. در مجموع متوسط هزینه های دارو و واکسن جهت کارآموزان ۴۴۰ هزار تومان و جهت دامداران آموزش ندیده ۳۲۰ هزار تومان است.</p>	<p>هزینه های سالیانه دامداری (تلفات و دارو و واکسن)</p>	<p>نوع دامداری و شرایط آن</p>
	<p>۷۰ درصد دامداریهای کارآموزان بیمه نبوده و میزان عدم بیمه دامداران آموزش ندیده بیشتر از کارآموزان است.</p>	<p>شرایط بیمه دامداریها</p>	
	<p>در مورد کارآموزان و دامداران آموزش ندیده اکثراً سنتی است.</p>	<p>نوع دامداری</p>	
	<p>کلیه ارکان در وضعیت مناسب ارزیابی شده و ترتیب آنها بصورت اطلاع رسانی، ارزشیابی، نیازسنجی از دوره ها، سطح بندی کارآموزان، تناسب رسانه ها و مواد با دوره، تناسب تجهیزات و وسایل، امکانات رفاهی مناسب و دریافت طرح درسی می باشد.</p>	<p>وضعیت برخی از ارکان آموزشی از دیدگاه مجریان و برنامه ریزان</p>	<p>شرایط ارکان آموزش</p>
<p>در کل با جمع بندی نظرات می توان نتیجه گرفت که به نظر می رسد وضعیت ارکان آموزشی در حد متوسط قرار دارد و در این بین، از بعد مربی و محتوا وضعیت مناسب تر از مابقی گویه ها می باشد.</p>	<p>میزان تناسب محتوا در حد متوسط به پائین بیان شده است و از نظر رتبه بندی در گام اول تناسب محتوا با نیازهای شغلی، ویژگیهای شغلی و اهداف دوره مطرح بوده و در انتها تناسب با چیتش آسان به شکل تناسب با مواد کمک آموزشی و تناسب با تجهیزات مطرح می باشد/ میزان بهره گیری مطلوب از روشهای آموزشی در حد متوسط به پائین بوده و بیشترین روشهای مورد استفاده شامل پرسش و پاسخ و سخنرانی و بحث گروهی بوده و کمترین آنها شامل بازدید، نمایش فنون و مهارتها و مهارت کارگاهی می باشد/ میزان بهره گیری از آزمونها در حد متوسط بوده و بیشتر از آزمونهای تشریحی و عملکردی استفاده شده است/ از رسانه ها در حد متوسط به پائین استفاده شده و بیشتر از تخته سیاه و وایت برد بهره گیری شده است/ میزان استفاده از تجهیزات تخصصی در حد کم تا متوسط بوده و در گام اول شامل وسایل پوششی، مواد مصرفی و در انتها دستگاها و ابعاد سخت افزاری می باشد/ خصوصیات کلی دوره های آموزشی در حد متوسط مناسب بوده و به ترتیب اهمیت شامل ابعاد مکانی، ساعات برگزاری، امکانات رفاهی و مواردی همانند می گردد.</p>	<p>وضعیت برخی از ارکان آموزش از دیدگاه مربیان</p>	

	<p>میزان رضایت کارآموزان از ویژگیهای دوره در حد مناسب گزارش شده و از طرف دیگر میزان رضایت از شرایط مربی، محتوا و آزمون نیز در حد متوسط می باشد و از این بین گویه های مرتبط با مربی و محتوا در گام نخست قرار دارند.</p>	<p>وضعیت برخی از ارکان آموزشی از دیدگاه کارآموزان</p>	
	<p>در حد متوسط به پائین بوده و اولویتهای برتر اکثراً در حوزه متغیرهای مرتبط با افزایش تولید و کاهش ضایعات، همچنین افزایش انگیزه شغلی بوده و متغیرهای مرتبط با افزایش وضعیت درآمد و بهبود معیشت در رتبه های آخر قرار دارد</p>	<p>اثربخشی پیامد از دیدگاه مربیان</p>	
	<p>در حد متوسط به پائین بوده و اولویتهای برتر اکثراً در حوزه متغیرهای مرتبط با افزایش انگیزه شغلی مطرح بوده و متغیرهای مرتبط با افزایش وضعیت درآمد و بهبود معیشت و افزایش تولید و کاهش ضایعات در اولویتهای پائین تر قرار دارند</p>	<p>اثربخشی پیامد از دیدگاه مجریان</p>	
<p>در مجموع می توان بیان داشت که به نظر می رسد اثربخشی دوره ها در حد متوسط بوده و از بین اثربخشی های سه گانه اثربخشی پیامدی (سه حوزه) بیشتر از اثربخشی محصول سنجی (دانش فنی) و در نهایت اثربخشی برونداد بوده و از بین انواع سه گانه اثربخشی پیامدی، اثربخشی افزایش انگیزه شغلی، اثربخشی افزایش تولید و کاهش ضایعات و در نهایت اثربخشی افزایش درآمد و بهبود معیشت قرار دارد.</p>	<p>شاخصهای افزایش تولید و کاهش ضایعات در حد متوسط و پائین تر از آن قرار داشته / شاخصهای مرتبط با افزایش درآمد و بهبود معیشت در حد کم متمرکز بوده و وضعیت انگیزش و رضایت شغلی نیز در حد کم و نامناسب تعریف شده است (به ترتیب شامل افزایش تولید و کاهش ضایعات، افزایش درآمد و بهبود معیشت و در نهایت تقویت انگیزه ها و رضایت شغلی)</p>	<p>اثربخشی وضعیت فعلی خروجی ها از دیدگاه دامداران آموزش ندیده</p>	<p>شاخصهای اثربخشی</p>
	<p>از نظر شاخص افزایش تولید و کاهش ضایعات در قبل از برگزاری دوره در حد پائین تر از متوسط بوده ولی بعد از آموزش در حد متوسط تعریف شده است / از نظر شاخص افزایش درآمد و بهبود معیشت قبل از آموزش در حد کم و بسیار کم بوده ولی بعنوان آموزش در حد متوسط با تمایل به زیاد تعریف شده است / از نظر شاخص افزایش انگیزش و رضایت شغلی در قبل از آموزش در حد کم و بسیار کم بوده ولی بعد از آموزش به حد متوسط رسیده است.</p>	<p>اثربخشی پیامد از دیدگاه کارآموزان</p>	
	<p>دانش فنی از حد کم و متوسط، گرایش به سمت متوسط تا زیاد پیدا کرده ولی ضرایب تغییرات اختلاف زیادی را نشان نمی دهد</p>	<p>اثربخشی محصول سنجی از دیدگاه کارآموزان</p>	
	<p>بعد از طی دوره آموزشی در حد کم تا متوسط بوده و شامل استفاده از آموخته ها، مراجعه به افراد متخصص تر جهت اخذ مهارتهای تکمیلی (دامپزشک)، استفاده از تسهیلات مرتبط با نهادها و در نهایت بهره گیری از گواهینامه پایان دوره و تسهیلات بانکی می باشد.</p>	<p>اثربخشی بروندادسنجی از دیدگاه کارآموزان</p>	

<p>نتیجه گیری کلی بعمل آمده از آمار استنباطی نشان دهنده تاکید بر برنامه ریزی جنسیتی، برنامه ریزی استانی، توجه به اثرات متغیرهای وضعیت مربی، محتوا و آزمونها و متوسط درآمد ماهیانه بر اثربخشی وجود ارتباط بین انواع اثربخشی و شرایط و وضعیت افراد در قبل از دوره با شرایط آنها در بعد از دوره است.</p>	<p>میزان اثربخشی در سالهای اولیه (۱۳۸۰) دارای ارتباط و همبستگی بیشتری با اثربخشی بوده، متغیرهای شرایط و وضعیت مربی، محتوا و آزمون دوره آموزشی، زمان برگزاری دوره و متوسط درآمد ماهیانه همبستگی زیادی با اثربخشی دارند، رابطه مثبت و معناداری بین شرایط قبل از دوره فراگیران و شرایط بعد از دوره آنها از نظر ابعاد فنی وجود دارد، بین انواع اثربخشی پیامدی، محصولی و بروندادی رابطه معنی دار وجود دارد و بین شرایط اولیه کارآموزان قبل از برگزاری دوره با شرایط اولیه دامداران آموزش ندیده رابطه مثبت معنی دار وجود دارد</p>	<p>ضرایب همبستگی</p>	<p>آمار استنباطی</p>
	<p>از نظر پاسخهای ارایه شده توسط زنان و مردان در گروههای دامداران آموزش ندیده و کارآموزان تفاوت معنادار وجود داشته لذا نیازمندی به نوعی برنامه ریزی جنسیتی کاملاً مشخص است</p>	<p>آزمونهای آماری (من ویت نی)</p>	
	<p>از نظر استانی تفاوت معنی دار بین اثربخشی دیده می شود و در حوزه دامداران آموزش ندیده اثرگذاری بالایی توسط کلیه متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته دیده شده و دسته ها با یکدیگر تفاوت آرای زیادی را نشان می دهند.</p>	<p>آزمونهای آماری کروسکال والیس</p>	
	<p>از نظر مدل‌های رگرسیون دو عامل وضعیت مربی، محتوا و آزمون و میزان درآمد ماهیانه پاسخگویان بعنوان دو متغیر مهم در جهت دهی نظرات آنها درخصوص میزان اثربخشی دوره ها موثر می باشد.</p>	<p>رگرسیون</p>	

از بعد اثربخشی، میزان اثربخشی کلی در حد متوسط بوده و به ترتیب شامل اثربخشی پیامدی (اول ارتقاء انگیزه های شغلی دوم افزایش تولید و کاهش ضایعات و سوم افزایش وضعیت درآمد و بهبود معیشت)، اثربخشی محصول یا ارتقاء دانش فنی و در نهایت اثربخشی برونداد می باشد. از بین استانهای هدف بهترین اثربخشی در استانهای خراسان و اصفهان دیده شده و کمترین میزان اثربخشی در استانهای گلستان و بوشهر تبیین گردیده است. از بین دوره های برگزار شده بیشترین اثربخشی مربوط به دوره بهداشت دام و جایگاه بوده و کمترین مرتبط با بهداشت گاوداری می شود. از طرف دیگر بین انواع اثربخشی های سه گانه در دوره ها نیز رابطه مثبت معنی دار وجود دارد. در مجموع می توان بیان داشت که با اندکی تامل و در نظر گیری دیدگاههای اصلاحی، اثربخشی دوره ها از قابلیت افزایش پذیری برخوردار می باشد.

پیشنهادات :

الف) پیشنهادات برگرفته از نتایج پژوهش :

- نتایج بدست آمده از پژوهش نشان می دهد که میزان بهره گیری کارآموزان زن از دوره ها، کمتر از میزان بهره گیری مردان بوده، لذا با برنامه ریزی جنسیتی مناسب، می توان اقدام به افزایش سطوح بهره مندی زنان و بالطبع افزایش اثربخشی دوره ها نمود.
- غالب استانهای دارای اثربخشی پائین از جمله استانهای محروم بوده و استانهای دارای اثربخشی زیاد جزو استانهای برخوردار می باشند، لذا به نظر می رسد که میزان یا ضرایب برخورداری استانها

روی اثربخشی دوره ها تاثیر داشته است، لذا پیشنهاد می گردد با افزایش ضریب بودجه ای و مواردی همانند استانهای محروم در راستای افزایش اثربخشی دوره های برگزار شده مورد حمایت قرار گیرند.

- نوع دامداری از جمله متغیرهایی بوده (صنعتی، نیمه صنعتی و سنتی) که بر نظرات گروههای پاسخگویان درخصوص اثربخشی دوره ها تاثیر معنی دار داشته، لذا جهت افزایش اثربخشی دوره ها می بایست به همسان سازی گروهها و انتخاب گروههای یکدست نمود.

- با وجود آنکه هرچه به سمت سالهای جاری نزدیک شویم، می بایست بر میزان اطلاعات و دانش فنی کارآموزان افزوده شود ولی ملاحظه می گردد که بیشترین اثربخشی و میزان دانش فنی در کارآموزان سال ۸۰ (سال پایه تحقیق) بوده، لذا به نظر می رسد که کیفیت برگزاری دور در این سال بیشتر و مطلوبتر بوده است. پیشنهاد می گردد با مستندسازی تجارب موجود، اقدام به بررسی کیفی وضعیت سالهای پایه شده و نتایج با شرایط سایر سالها مقایسه گردد.

- از بین عوامل موثر بر اثربخشی دو عامل وضعیت مربی، محتوا و آزمون و همچنین متوسط درآمد ماهیانه افراد به شدت بر میزان اثربخشی دوره ها تاثیرگذار بوده و به همین علت با وجود مناسب بوده (در حد متوسط) این عوامل، پیشنهاد می گردد دقت عمل و تمرکز ویژه ای بر اجرای صحیح و کیفی آنها در روند اجرای دوره های آموزشی صورت پذیرفته و از طرف دیگر با بهره گیری و یا به کمک متغیر متوسط درآمد ماهیانه نیز می توان اقدام به دسته بندی افراد در راستای افزایش ضریب اثربخشی دوره ها نمود.

- از آنجا که بین شرایط اطلاعاتی و مهارتی قبل و بعد از دوره آموزشی رابطه مثبت معنی دار وجود دارد، لذا در انتخاب افراد می بایست دقت لازم را مبذول داشته و افراد هم سطح را جهت شرکت در دوره انتخاب نمود.

- بدلیل وجود رابطه مثبت و معنی دار بین ابعاد مختلف و زیر شاخصه های اثربخشی با یکدیگر و از طرف دیگر اولویت اثربخشی پیامدی برونی و بروندادی، همچنین در اثربخشی پیامدی، اولویت پذیری زیر شاخصه افزایش انگیزه و رضایت شغلی، همچنین افزایش میزان تولید و کاهش ضایعات بر افزایش درآمد و ارتقاء سطح معیشت، پیشنهاد می گردد با فراهم سازی امکانات مکمل و متمم (زیر ساختی، محیطی، زمینه ای و ...) جهت دوره ها، بستر جهت تلفیق پذیری ابعاد مختلف اثربخشی و تحقق همزمان آنها فراهم گردد.

- بدلیل وجود رابطه معنی داری نظرات ارایه شده توسط پاسخگویان از بعد عدم تجانس افراد شرکت کرده در دوره، به نظر می رسد مخاطب یابی نظام مند جهت دوره صورت پذیرفته و یا نیازسنجی واقعی در راستای پاسخگویی به نیازهای واقعی بهره برداران انجام نمی گیرد، لذا پیشنهاد می گردد به شکل ویژه به دو مبحث مخاطب یابی و تجانس آنها، همچنین نیازسنجی علمی قبل از برگزاری دوره ها توجه گردد.

- بدلیل ضعف روشهای تدریس مورد استفاده و آزمون، همچنین ضعف روند بهره گیری از تکنولوژیهای آموزشی و از طرف دیگر قبول این واقعیت که غالب آموزشگران از رشته های فنی و غیرآگاه به اصول برنامه ریزی درسی و آموزشی بوده، پیشنهاد می گردد با برگزاری دوره های آموزشی و یا کارگاههای

منطقه ای نسبت به افزایش سطوح دانش، بینش و مهارتی مریبان در حوزه برنامه ریزی آموزشی و روش تدریس اقدامات لازم صورت پذیرد.

(ب) پیشنهادات مرتبط با تحقیقات آتی :

- فرا تحلیل نتایج بدست آمده از طرحهای تحقیقاتی صورت پذیرفته در حوزه آموزشهای فنی و حرفه ای غیررسمی وزارت جهادکشاورزی و استخراج الگوی عملیاتی مرتبط.
- تحلیل هزینه منفعت اقتصادی دوره های فنی و حرفه ای غیررسمی دام و دامپزشکی.
- طراحی و تدوین سند آمایش نیازمندی به آموزشهای فنی و حرفه ای غیررسمی کشور خاصه در حوزه دام و دامپزشکی.

منابع و مأخذ :

- بریم نژاد، ولی. بررسی اثرات اقتصادی - اجتماعی دوره های آموزشی غیررسمی با تاکید بر پرواربندی گوساله در استان اصفهان. تهران: دفتر مطالعات و برنامه ریزی، ۱۳۷۹.
- تودارو، مایکل، توسعه اقتصادی در جهان سوم (مترجم : غلامعلی فرجادی). تهران : مرکز مداری اقتصادی، اجتماعی سازمان برنامه و بودجه. چاپخانه وزارت ارشاد تهران ، ۱۳۶۴.
- خداوردیان، مجید. بررسی عوامل موثر بر سودمندی دوره های آموزشی فنی و حرفه ای غیر رسمی وزارت جهاد سازندگی برای شاغلین روستایی استان تهران. تهران : پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاداسلامی، ۱۳۷۸.
- خضولو و فرجادیانیا. ارزشیابی دوره های آموزشی ترویجی مرتعداری. تهران : دفتر مطالعات و برنامه ریزی، ۱۳۸۱.
- خلاقی، علی اصغر. "اصلاح آموزش فنی و حرفه ای ایران (درسهایی از آموزش فنی و حرفه ای استرالیا)" مجموعه مقالات همایش ملی مهندسی اصلاحات در آموزش و پرورش جلد سوم. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۱۳۸۳.
- دشتی، قادر. طرح ارزشیابی دوره های آموزشی امور دام. تهران : دفتر مطالعات و بررسیها، ۱۳۷۳.
- دفتر معاونت پژوهش و توسعه. "مجموعه ضوابط ارزشیابی مهارت کارآموزان و نیروی کار". تهران : سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، ۱۳۸۳.
- سازمان برنامه و بودجه. گزارش بررسی نحوه سازماندهی آموزش فنی و حرفه ای کشور. تهران : دفتر امور آموزش و پرورش عمومی، فنی و حرفه ای معاونت امور اجتماعی سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۱.
- سلیمانی، نادر. بررسی روشهای تدریس موجود در دورههای آموزشی فنی و حرفه ای غیر رسمی امور دام . تهران : دفتر مطالعات و برنامه ریزی ، ۱۳۸۲.
- قاسمی پویا، اقبال و دیگران. آموزش فنی و حرفه ای (چکیده تحقیقات). تهران : پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۱۳۸۰.

- کاظمی، موسی. نقش آموزشهای ترویجی و فنی و حرفه ای در ایجاد و تثبیت مشاغل روستائی. تهران : دفتر مطالعات و برنامه ریزی، ۱۳۸۲.
- کرباسیان، مصطفی. بررسی و شناسایی نیازهای آموزشی و موانع تدریس از نظر مربیان دوره های آموزشی(فنی و حرفه ای غیر رسمی) روستائیان استان اصفهان. تهران : پایان نامه کارشناسی ارشد، ۱۳۷۳.
- کیامنش، علیرضا. روش های ارزشیابی آموزشی. تهران : دانشگاه پیام نور تهران، ۱۳۷۱.
- کینگ، ک. " آموزش فنی و حرفه ای و مهارت آموزی " (مترجم : اقبال قاسمی پویا). دانشنامه اقتصاد آموزش و پرورش (جلد چهارم) تهران : پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۱۳۸۲.
- لوترباخ، یو. " تاریخچه و تحولات توسعه کارآموزی " (مترجم : عبدالحسین نفیسی). دانشنامه اقتصاد آموزش و پرورش (جلد چهارم). تهران : پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۱۳۸۲.
- محمد قلی نیا، جواد. بررسی اثر بخشی آموزشهای فنی و حرفه ای غیر رسمی گاوداری. تهران : دفتر مطالعات و طراحی ترویج و نظام بهره برداری، ۱۳۸۲.
- وزارت جهاد سازندگی . استاندارد مهارت آموزشی دوره فنی و حرفه ای غیررسمی تربیت کارگر ماهر بهداشتت گاوداری هاو مدیریت بهداشتت، پیشگیری و کنترل بیماری ها در گاوداری. تهران : دفتر آموزش روستائیان، معاونت ترویج و مشارکت مردمی وزارت جهادسازندگی، ۱۳۷۹.
- هاریسون، ف. "برنامه ریزی آموزشی و توسعه منابع انسانی". (مترجم : محمد یمنی دوزی سرخابی). تهران : ۱۳۷۰.
- همت سبز . ارزشیابی اثربخشی دوره های آموزش فنی و حرفه ای غیر رسمی مرتعداران تهران : دفتر مطالعات و طراحی ترویج و نظام بهره برداری، ۱۳۸۳.
- همت سبز. ارزشیابی اثر بخشی دوره های آموزشی فنی و حرفه ای غیر رسمی زنبورداری . تهران : دفتر مطالعات و طراحی ترویج و نظام بهره برداری، ۱۳۸۳.

- Baker, R. L. and R. E Schultz(2001). In situational product development. New York
- Castley. R and Alfthan T . Training for industrial development : How governments can help. Int. Lab. Rev. 125(3) : 545 – 60,1986.
- Charls Darwin university.(2005) Vocational education and training (Course .(2005) Guide). Australia : Charls Darwin university
- Cotlear,D.(1989) The effects of education on fram productivity .J.Dev.Planning 19 : 73 – 99,
- DaDiel , Tohn and Hultin Goran.(2002) Technical and vocational Education and Training for the Twenty- First century.Unesco and Ilo recommend actions
- Education for work.(2002) Social and Vocational skills and Education for 2002. work – A Guide for secondary teachers. Learning and teaching Scotland,
- Gustofsson.I. Schools and the transformation of work: A Comparative study of four productive work programmers in southern Africa. Institute of International Education , Stockholm, 1987.
- Lockheed, M.E and Jamison D(1980).T and Lau L J. Farmer education and farm efficiency : A survey. Economic Development and Cultural Change 29(1) : 37 – 76,

❖ **Rumberger, R.W .High technology and job loss. Technology in Society**

6 : 263 – 84,1984.

❖ **Welch , F(1978). The role of investments in human capital in agriculture . In : Distortions of Agricultural Incentives. Indiana University 1978 Schultz T W (ed) . Press, Bloomington, Indiana,**

EVALUATION OF EFFECTIVENESS OF INFORMAL VETERINARY TECHNICAL AND VOCATIONAL EDUCATION

By : M. R. Khodaverdian

PhD student, Islamic Azad University, Science and research branch Tehran

M. Toyouri

Faculty Member, Islamic Azad University, Garmsar Branch

Abstract

The present article, which has been derived from a research project, intends to shed light on the issues related to measuring the efficiency of the informal techno-vocational veterinary courses. The idea is based on five selected courses (three skilled labor training courses and two managerial classes) out of total courses in six provinces as perceived by four beneficiary groups including the trainees (with five separate courses), untrained animal farmers, course planners and instructors. The axes of assessing the effectiveness encompasses three areas that are under produce measurement (evaluating technical knowledge of the trainees), the output assessment (the outcomes displayed in small scale in a large one like the right for acquiring a license, having the qualification to receive a loan and the resulting impacts of the produce function and the upshot in three areas of the production increase, waste decrease and increase of the vocational interests.

The type of the research has been practical, quantitative and retrospective and the applied method was description and consolidation. The way of collecting the questionnaire information has been interviewing and the library studies. The tool for doing that is the interview checklist and using slips. The dependent variance of the research is the efficiency of the training courses and its independent variances are, in some areas, the personal status, the course condition, the status quo of the training entity and etc. The method of racemose sampling has had some stages. In the first step, six provinces of Eastern Azarbaiejan, Ilam, Isfahan, Boushehr, Khorasan and Golestan were selected. In the following step, considering the factors of the year of courses commencement, the volume of the target population in each province, the quantity of the statistical population in each period and their variances according to the technique of variance division to variance carried out with the help of the Kokeran formula, labling the samples quantity and determining their dispersion status. The sample number of the trainees, the instructors, the untrained animal farmers, and the executives have been respectively determined 350, 120, 350 and 120. But, just 345 trainees, 350 untrained animal farmers and 95 trainers and executives have been practically chosen.

After the final consideration, the questionnaires are distributed and collected in the target society. The data have been studied and analyzed with the help of the SPSS software and using the method of the deductive and descriptive statistic.

The resulting outcomes from the research show that the effectiveness of the courses has been mediocre. The course of the husbandry hygiene has a better condition while the course of the cow husbandry hygiene has the least effectiveness. Among the efficacy indexes, the conditions, in succession, are in the forms of the result effectiveness (the occupational interest and satisfaction, the production increment, the waste decrease and at the end, the income soar and improving the individual life condition), the produce effectiveness (Technical) and the result efficiency. The provinces of Khorasan and Isfahan have the most effectiveness and Golestan and Boushehr have the least efficacy in the process of arranging these courses. One of the influential factors in increasing the effectiveness can be the condition of instructors, curricula and exams. Some of the present research-related suggestions are: the genital planning, increasing the

budgetary coefficient to arrange the courses in provinces which suffer inadequate courses, the scientific requirements evaluation and optimal individual research, holding the local workshops for the trainers with the subject of the efficient teaching methodology and etc.

Key words : Effectiveness, Informal veterinary education, Techno-vocational, Evaluation